

Відгук
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Рядової Ліліани Олегівни

за темою:

«Удосконалення координаційних здібностей учнів з вадами зору на уроках фізичної культури з використанням сенсорноорієнтованих завдань»

представлену на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення

Актуальність обраної теми. Динаміка здоров'я дитячого населення України набула негативної тенденції. Зростає дитяча інвалідність, збільшується кількість дітей з хронічною патологією. Формування, збереження, зміцнення та відновлення здоров'я молодого покоління, забезпечення його життєдіяльності – одне з основних завдань держави.

Одним із пріоритетних завдань соціальної політики України стало забезпечення нормальних умов життєдіяльності та повноцінної адаптації дітей з різними вадами, зокрема з сенсорними порушеннями.

Зоровий аналізатор є одним із найважливіших органів відчуття людини, який відіграє важливу роль у пізнавальній і трудовій діяльності, орієнтуванні в просторі, адаптації до навколишнього середовища, створенні сприятливих умов для всебічного гармонійного розвитку. За допомогою сенсорних систем, зокрема зорової, здійснюється сприйняття та пізнання навколишнього світу. Як відомо, порушення зору негативно впливає на рівень розвитку координаційних здібностей і якість життя.

Практика показує, що наукове та методичне забезпечення роботи з учнями з різними захворюваннями, зокрема органів зору, суттєво відстає від вимог часу та гостро потребує серйозної методологічної, організаційної та практичної реорганізації.

Проблемам поліпшення функціонального стану зорового аналізатора та розвитку координаційних здібностей в дітей середнього шкільного віку з вадами зору присвячено багато робіт. Однак відсутні дослідження рівня розвитку координаційних здібностей і поліпшення функціонального стану зорової, слухової, вестибулярної, тактильної сенсорних систем в учнів середніх класів із вадами зору на уроках фізичної культури.

У світлі викладеного, тема дисертаційної роботи Рядової Ліліани Олегівни

є актуальною і своєчасною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проводилося відповідно до Тематичного плану науково-дослідної роботи Харківської державної академії фізичної культури на 2013–2015 рр. за темою «Теоретичні та прикладні основи побудови моніторингу фізичного розвитку, фізичної підготовленості та фізичного стану різних груп населення» (номер державної реєстрації 0113U004615) і на 2016–2020 рр. за темою «Вдосконалення процесу фізичного виховання в навчальних закладах різного профілю» (номер державної реєстрації 0115U006754).

Роль автора полягає у визначенні актуальності проблеми, науковому обґрунтуванні та розробленні програми удосконалення координаційних здібностей з використанням сенсорноорієнтованих завдань в учнів середніх класів з вадами зору та експериментальній перевірці її ефективності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях. Обґрунтованість та достовірність результатів дослідження обумовлені сукупністю методологічних і теоретичних позицій дослідження; теоретико-методологічною обґрунтованістю дослідження; аналізом сучасних підходів до вирішення проблеми; організацією експериментальної роботи з використанням комплексу методів дослідження, адекватних об'єкту і предмету, меті і завданням дисертаційного дослідження, практичною апробацією отриманих

результатів; статистичною обробкою результатів дослідження та позитивним ефектом від упровадження.

Результати дослідження носять об'єктивний характер за кількістю учасників експерименту. У педагогічному експерименті взяли участь 204 слабозорих школяра середніх класів (учні 5–10-го класів, вік яких 10–16 років). У формувальному експерименті взяли участь 6 експериментальних (117 учнів) і 6 контрольних груп (87 учнів). Аналіз отриманих результатів дослідження охоплював статевий та віковий аспект учасників експерименту.

Сформульовані висновки відображають зміст проведених досліджень і відповідають завданням. Основні положення дисертаційної роботи опубліковано в 24 публікаціях, серед яких 2 статті – у періодичному виданні, що індексується у міжнародній наукометричній базі Scopus; 10 статей – у фахових виданнях України, з них 4 внесено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus; 2 – у зарубіжних періодичних виданнях; 9 – у збірниках наукових праць та 1 тези.

Мета дослідження – підвищити рівень розвитку координаційних здібностей в учнів середніх класів з вадами зору на уроках фізичної культури.

Завдання дослідження:

1. За даними науково-методичної літератури з'ясувати можливість підвищення рівня розвитку координаційних здібностей в учнів середніх класів з вадами зору на уроках фізичної культури.

2. Визначити рівень розвитку координаційних здібностей в учнів середніх класів з вадами зору.

3. Встановити функціональний стан сенсорних систем в учнів середніх класів з вадами зору.

4. Визначити взаємозв'язки між рівнем розвитку координаційних здібностей та показниками функціонального стану сенсорних систем в учнів середніх класів з вадами зору.

5. Розробити та науково обґрунтувати програму удосконалення координаційних здібностей з використанням сенсорноорієнтованих завдань

для застосування на уроках фізичної культури учнів середніх класів з вадами зору й експериментально перевірити її ефективність.

Об'єкт дослідження: зміст та організація уроків фізичної культури учнів середніх класів з вадами зору.

Предмет дослідження: удосконалення координаційних здібностей учнів середніх класів з вадами зору на уроках фізичної культури.

Методи дослідження. Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань використовувалися наступні методи: теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичної літератури, фізіологічні методи визначення показників функціонального стану зорового, слухового, вестибулярного та тактильного аналізаторів, педагогічні тестування й експеримент, методи математичної статистики.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що:

– *уперше* обґрунтовано значення сенсорноорієнтованих завдань для поліпшення функціонального стану сенсорних систем, зокрема зорової, в учнів середніх класів з вадами зору;

– *уперше* обґрунтовано зміст програми удосконалення координаційних здібностей учнів середніх класів з вадами зору із використанням сенсорноорієнтованих завдань до застосування засобів фізичного виховання із використанням різного спортивного інвентарю і музичних інструментів під час варіативних модулів «Легка атлетика», «Футбол», «Баскетбол», «Волейбол», «Гімнастика», дібраних відповідно до змісту та завдань уроку, що включалися в підготовчу, основну, заключну частини уроків та домашніх завдань;

– *уперше* визначений сильний та середній ступені взаємозв'язків між рівнем розвитку здатності до диференціювання просторових, часових, силових параметрів рухів, збереження статичної рівноваги тіла, відчуття ритму, координованості рухів і показниками функціонального стану зорової, слухової, вестибулярної, тактильної сенсорних систем, які найбільше відстають від норми в учнів середніх класів з вадами зору: показники гостроти

зору правим і лівим оком, тактильної чутливості 3-ої фаланги середнього пальця кисті (54,5–67,0%) та показники стійкості вестибулярного аналізатора до та після обертальних навантажень (40,8–124,3 см);

– *додовнено* наукові знання про шляхи підвищення рівня розвитку координаційних здібностей і поліпшення функціонального стану сенсорних систем в учнів середніх класів з вадами зору;

– *набули подальшого розвитку* наукові знання про особливості розвитку координаційних здібностей і функціонального стану зорової, слухової, вестибулярної, тактильної сенсорних систем в учнів середніх класів з вадами зору.

Практична значущість роботи полягає в розробленні програми удосконалення координаційних здібностей з використанням сенсорноорієнтованих завдань, спрямованої на підвищення рівня їх розвитку і, як наслідок, поліпшення функціонального стану зорового, слухового, вестибулярного, тактильного аналізаторів учнів середніх класів з вадами зору. Запропонована програма може використовуватися вчителями фізичної культури спеціальних закладів освіти під час проведення уроків з фізичної культури, позакласних заходів; дітьми в домашніх умовах під час самостійної рухової діяльності.

Результати дослідження впроваджено в процес фізичного виховання школярів середніх класів з вадами зору Комунальних закладів «Харківська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат I–III ступенів № 12» (м. Харків), «Спеціальна загальноосвітня школа-інтернат № 4 I–III ступенів для слабозорих дітей» (м. Київ), «Спеціальна школа-інтернат I–II ступенів № 11» (м. Київ), «Одеська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат № 87 I–II ступенів» (м. Одеса), «Чернігівський навчально-реабілітаційний центр» (м. Чернігів), «Львівська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат № 100 I–III ступенів» (м. Львів), в навчальний процес здобувачів вищої освіти Харківської державної академії фізичної культури, що підтверджено відповідними актами впровадження.

Оцінка змісту дисертації, її завдання в цілому та ідентичності змісту автореферату і основних положень дисертації. Дисертаційна робота складається з анотацій, вступу, п'яти розділів, загальних висновків, списку посилань та додатків. Загальний текст дисертації викладено на 238 сторінках друкованого тексту, із них 216 сторінок основного тексту. Дисертаційну роботу ілюстровано 26 таблицями та 43 рисунками. Список опрацьованої літератури містить 349 джерел (з них 33 латиницею). Автореферат відповідає змісту дисертації і розкриває основні її положення.

У **вступі** обґрунтовано актуальність роботи, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів, окреслено особистий внесок автора, зв'язок роботи з науковими темами, наведено дані апробації роботи та впровадження отриманих результатів у практику, зазначено кількість публікацій, подано структуру дисертації.

У *першому розділі* **«Особливості розвитку координаційних здібностей учнів середніх класів з вадами зору на уроках фізичної культури»** присвячено теоретичному аналізу й узагальненню літературних джерел з досліджуваної проблеми. Подано матеріали, що характеризують процес фізичного виховання учнів середніх класів з вадами зору, розкрито особливості розвитку координаційних здібностей і функціонального стану сенсорних систем слабозорих школярів. Виявлено, що у вивченій літературі не розглянуті питання підвищення рівня розвитку всіх проявів координаційних здібностей і поліпшення функціонального стану зорової, слухової, вестибулярної, тактильної сенсорних систем в учнів середніх класів із вадами зору на уроках фізичної культури.

У *другому розділі* **«Методи та організація дослідження»** представлені методи наукового дослідження, їхня адекватність до об'єкту, предмету, мети та завдань роботи; описано організацію дослідження і контингент учасників експерименту. Для вирішення завдань дисертаційної роботи було використано комплекс методів: теоретичний аналіз і узагальнення наукової та

методичної літератури; педагогічне тестування координаційних здібностей; фізіологічні методи дослідження показників функціонального стану сенсорних систем: гострота зору за таблицею Д. А. Сівцева, периметрія, повітряна та кісткова акуметрія, стійкість вестибулярного аналізатора до та після обертальних навантажень та естеziометрія; педагогічний експеримент; методи математичної статистики. Дослідження проведено трьома етапами. Педагогічний експеримент проведено на базі Комунального закладу «Харківська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат I–III ступенів № 12» Харківської обласної ради та на базі Комунального закладу освіти «Навчально-реабілітаційний центр № 12» Дніпровської обласної ради для дітей із вадами зору. В ньому взяли участь 204 слабозорі школярі середніх класів, з яких було сформовано 6 експериментальних (117 учнів) і 6 контрольних (87 учнів) груп.

У третьому розділі «Рівень розвитку координаційних здібностей і показники функціонального стану сенсорних систем учнів середніх класів з вадами зору» здобувач навела початкові показники координаційних здібностей і функціонального стану сенсорних систем учнів середніх класів з вадами зору до експерименту. Встановлено, що низькому рівню розвитку відповідають показники здатності до диференціювання просторових параметрів рухів; надмірному відхиленню від заданого часу – показники здатності до диференціювання часових параметрів рухів за результатами помилки відчуття часу 5 с, 10 с, 30 с, 60 с; оцінці «достатньо» – показники здатності до збереження динамічної рівноваги тіла; оцінкам «задовільно» та «достатньо» – показники здатності до орієнтування у просторі; оцінці «незадовільно» – показники координованості рухів. Порівняння показників здатності до збереження статичної рівноваги тіла школярів з вадами зору з середніми показниками для школярів, які добре бачать, виявило, що у слабозорих учнів, в середньому, показники утримання стійкого положення з розплющеними очима нижче на 45,2% у хлопців і на 36,5% у дівчат; із заплющеними очима – на 77,5% у хлопців і на 79,5% у дівчат.

Виявлено, що в учнів середніх класів з вадами зору показники функціонального стану зорової, слухової, вестибулярної, тактильної сенсорних систем нижче нормативних. Виявлено, що, в середньому, найменше відставання від норми (7,9–9%) спостерігали за показниками тактильної чутливості середини долоні; середні темпи відставання (13,5–31,7%) – за показниками поля зору, повітряної та кісткової звукопровідності; найбільше відставання від норми (54,5–67,0%) – за показниками гостроти зору, тактильної чутливості 3-ої фаланги середнього пальця кисті та стійкості вестибулярного аналізатора до та після обертальних навантажень (40,8–124,3 см).

Визначення взаємозв'язків рівня розвитку координаційних здібностей і показників функціонального стану сенсорних систем в учнів середніх класів з вадами зору виявило, що між показниками координованості рухів і стійкості вестибулярного аналізатора до обертань в кріслі Барані спостерігається сильний кореляційний зв'язок ($r=0,79$, $p<0,001$); здатності до диференціювання просторових, часових, силових параметрів рухів, збереження статичної та динамічної рівноваги тіла, відчуття ритму, координованості рухів і гостроти зору лівим оком, повітряної провідності звуку правим вухом, кісткової звукопровідності, стійкості вестибулярного аналізатора до та після обертальних навантажень, тактильної чутливості 3-ої фаланги середнього пальця кисті та середини долоні правої руки виявлено середній ступінь взаємозв'язку ($r=0,50$ – $0,67$, при $p<0,001$).

У четвертому розділі «Динаміка розвитку координаційних здібностей і показників функціонального стану сенсорних систем в учнів середніх класів з вадами зору під впливом програми з використанням сенсорноорієнтованих завдань». Представлено зміст програми удосконалення координаційних здібностей з використанням сенсорноорієнтованих завдань. Сенсорноорієнтовані завдання підбиралися з метою поліпшення функціонального стану зорового, слухового, вестибулярного, тактильного аналізаторів. Вони супроводжували фізичні

вправи та рухливі ігри, спрямовані на підвищення рівня розвитку координаційних здібностей. При підборі вправ і ігор враховувалося: вік, стать, особливості розвитку дітей з вадами зору, стан їх зору і здоров'я, вторинні відхилення у розвитку та фізичній підготовленості.

Фізичні вправи та рухливі ігри використовувалися на уроках фізичної культури під час проведення варіативних модулів «Легка атлетика», «Футбол», «Баскетбол», «Волейбол», «Гімнастика» і включалися в підготовчу, основну, заключну частини уроку, підбиралися відповідно до змісту та завдань уроку, пропанувалися у вигляді домашніх завдань з подальшою їх перевіркою.

Продовж навчального року на уроках фізичної культури для учнів експериментальних груп поступово збільшувалося навантаження, яке змінювалося за рахунок кількості повторень кожної вправи, підвищення координаційної складності і швидкості виконання вправ і рухливих ігор, зміни наочних орієнтирів, часу проведення рухливих ігор, кількості інвентарю, вимикання зорового контролю, вибору в.п. та ін. Навантаження диференціювалося з урахуванням особливостей захворювання зорового аналізатора, віку, статі, стану здоров'я, рівня фізичної підготовленості й специфічних особливостей індивідуального розвитку (психічного і фізичного), обмежень при деяких захворюваннях і швидкої стомлюваності школярів середніх класів з порушеннями функціонального стану зорового аналізатора та ступеня складності вправ.

Ефективність програми удосконалення координаційних здібностей з використанням сенсорноорієнтованих завдань підтверджують достовірні зміни показників координаційних здібностей ($p < 0,05 - 0,001$) та функціонального стану сенсорних систем ($p < 0,01 - 0,001$) в учнів середніх класів з вадами зору експериментальних груп.

Найбільший приріст показників спостерігали у здатності до збереження статичної рівноваги тіла (730,5% у хлопців і 808,7% у дівчат), відчуття ритму (167,5% у хлопців і 98,4% у дівчат), до збереження динамічної рівноваги тіла

(96,2% у хлопців і 105,7% у дівчат), диференціювання часових параметрів рухів (99,6% у хлопців і 98,8% у дівчат), диференціювання силових параметрів рухів (72,2% у хлопців і 84,9% у дівчат) та стійкості вестибулярного аналізатора (82,3% у хлопців і 76,9% у дівчат).

Встановлено два сприятливі періоди для розвитку координаційних здібностей і тренування аналізаторів: здатності до диференціювання просторових, часових, силових параметрів рухів, координованості рухів, слухового аналізатора за показниками повітряної провідності звуку, стійкості вестибулярного аналізатора, тактильного аналізатора за показниками відчуття дотику на 3-ій фаланзі середнього пальця кисті у хлопців і дівчат та здатності до орієнтування у просторі у дівчат – 10–13 років; здатності до збереження динамічної рівноваги тіла, відчуття ритму, довільного розслаблення м'язів, зорового аналізатора за показниками гостроти зору, слухового аналізатора за показниками кісткової звукопровідності у хлопців і дівчат та здатності до орієнтування у просторі у хлопців, здатності до диференціювання часових і силових параметрів рухів, тактильного аналізатора за показниками відчуття дотику на середині долоні у дівчат – 13–16 років; здатності до збереження статичної рівноваги тіла, зорового аналізатора за показниками периферичного поля зору у хлопців і дівчат – обидва однаково ефективні. Це дає можливість рекомендувати використовувати засоби, спрямовані на підвищення рівня розвитку координаційних здібностей і поліпшення функціонального стану сенсорних систем на уроках фізичної культури учнів середніх класів з вадами зору.

Показники розвитку координаційних здібностей і функціонального стану сенсорних систем учнів середніх класів з вадами зору контрольних груп суттєво не змінилися і носили не достовірний характер ($p > 0,05$). Після експерименту спостерігали достовірні відмінності ($p < 0,05 - 0,001$) між показниками експериментальних і контрольних груп, що свідчить про переваги застосування програми удосконалення координаційних здібностей з використанням сенсорноорієнтованих завдань на уроках фізичної культури.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» проведено узагальнення теоретичного аналізу й експериментальних даних, сформовано основні результати дослідження, розкрито теоретичну та практичну значущість роботи. У процесі дослідження було отримано й висвітлено дані, що підтверджують, доповнюють наявні наукові доробки, та абсолютно нові результати з представленої проблеми. Отже, у результаті дослідження автором:

✓ доповнено наукові знання В. І. Ляха, 1987; Б. В. Сермеєва, 1987; Е. С. Аветісова, К. І. Лівачо, Ю. І. Курпана, 1993; С. В. Бондаренко, 1993; Е. С. Аветісова, 2002; Г. Г. Демірчогляна, А. Г. Демірчогляна, 2003; Т. П. Бегідової, 2007; М. В. Федосєєвої, 2013; Т. Ю. Круцевич, 2018 про шляхи підвищення рівня розвитку координаційних здібностей і поліпшення функціонального стану сенсорних систем в учнів середніх класів з вадами зору;

✓ набули подальшого розвитку наукові знання Л. П. Матвєєва, 1991; Л. В. Харченко, 1999; Ю. Ф. Курамшина, 2000; І. Ю. Горської, 2001; Л. Ю. Коткової, 2005, 2008; Т. Цюпак, А. Тучак, 2009; О. В. Солонікова, 2014 про особливості розвитку координаційних здібностей і функціонального стану зорової, слухової, вестибулярної, тактильної сенсорних систем в учнів середніх класів з вадами зору.

Абсолютно новими даними, отриманими автором у процесі дослідження, є такі:

✓ уперше обґрунтовано значення сенсорноорієнтованих завдань для поліпшення функціонального стану сенсорних систем, зокрема зорової, в учнів середніх класів з вадами зору;

✓ обґрунтовано зміст програми удосконалення координаційних здібностей учнів середніх класів з вадами зору із використанням сенсорноорієнтованих завдань до застосування засобів фізичного виховання із використанням різного спортивного інвентарю і музичних інструментів під час варіативних модулів «Легка атлетика», «Футбол», «Баскетбол»,

«Волейбол», «Гімнастика», дібраних відповідно до змісту та завдань уроку, що включалися в підготовчу, основну, заключну частини уроків та домашніх завдань;

✓ визначений сильний та середній ступені взаємозв'язків між рівнем розвитку здатності до диференціювання просторових, часових, силових параметрів рухів, збереження статичної рівноваги тіла, відчуття ритму, координованості рухів і показниками функціонального стану зорової, слухової, вестибулярної, тактильної сенсорних систем, які найбільше відстають від норми в учнів середніх класів з вадами зору: показники гостроти зору правим і лівим оком, тактильної чутливості 3-ої фаланги середнього пальця кисті (54,5–67,0%) та показники стійкості вестибулярного аналізатора до та після обертальних навантажень (40,8–124,3 см).

Дисертаційна робота Рядової Ліліани Олегівни «Удосконалення координаційних здібностей учнів з вадами зору на уроках фізичної культури з використанням сенсорноорієнтованих завдань» написана українською мовою із дотриманням наукового стилю, що відзначається адекватним застосуванням термінологічного апарату. Робота є цілісною і характеризується тематичною повнотою та розкриттям головної наукової ідеї автора. В роботі наукові та практичні положення логічні та достатньо обґрунтовані.

В цілому позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, слід відзначити окремі зауваження та зупинити свою увагу на дискусійних моментах:

1. Враховуючи, що в змісті роботи надано конкретизацію вікової групи учнів (середній шкільний вік) вважаємо, що було б доцільно відобразити це у назві теми дисертаційної роботи.

2. У розділі 1 треба зробити більший акцент на аналізі існуючих проблем. Невідомо, чи поділяє здобувач погляди науковців на ці проблеми. Необхідно показати свої ставлення до наукових розробок інших авторів.

3. У другому розділі, серед методів дослідження автор використовує педагогічний експеримент. При описі педагогічного експерименту не

зазначено який вид експерименту (констатуючий, перетворювальний) на якому етапі дослідження використовувався?

4. Поданий у розділі 3 підпункт 3.1. «Аналіз навчальної програми з фізичної культури для учнів зі зниженим зором (5–10-ті класи)» є узагальненням даних літератури. Інформацію такого плану слід подавати у Розділі 1.

5. У підпункті 3.4. наводяться відомості щодо кореляційних зв'язків між рівнем розвитку координаційних здібностей і показниками функціонального стану сенсорних систем учнів середніх класів із вадами зору. Проте наведені результати мають ознаки констатації. Потребують уточнення та додаткового обґрунтування отримані результати кореляційного аналізу, а саме наявність прямих та обернених вірогідних кореляційних зв'язків.

6. На нашу думку, потребує додаткового пояснення необхідність та доцільність визначення середньостатистичних показників рівня розвитку координаційних здібностей та показників функціонального стану сенсорних систем усіх учнів середньої школи з вадами зору (від 5 до 10 класів, табл. 3.1–3.16).

7. Висновки до четвертого розділу доцільно було б розширити за рахунок більш детального представлення запропонованої програми удосконалення координаційних здібностей із використанням сенсорноорієнтованих завдань в учнів середніх класів з вадами зору.

8. Загальний висновок дисертаційної роботи (пункт 5) є об'ємним та надто обтяженим, займає три сторінки тексту. Це дає підстави рекомендувати його більш лаконічне формулювання з виділенням за цією частиною ключових наукових результатів роботи.

9. У тексті дисертації зустрічаються орфографічні, стилістичні та редакційні помилки.

Однак, питання, які виникли при аналізі дисертаційної роботи не мають принципової спрямованості і не знижують позитивної оцінки наукової праці, а більш відносяться до побажань та дискусій.

Висновки про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Рядової Ліліани Олегівни за темою «Удосконалення координаційних здібностей учнів з вадами зору на уроках фізичної культури з використанням сенсорноорієнтованих завдань» є завершеним самостійним науковим дослідженням, в якому висвітлено нові науково-обґрунтовані результати, що розв'язують важливу наукову проблему – теоретичного обґрунтування, розроблення та експериментальної перевірки програми удосконалення координаційних здібностей з використанням сенсорноорієнтованих завдань для застосування на уроках фізичної культури учнів середніх класів з вадами зору. За актуальністю розкритих питань, новизною отриманих результатів дослідження і практичним значенням дисертація Рядової Л.О. відповідає п.11. «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. №567, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

Офіційний опонент:

кандидат наук з фізичного виховання
та спорту, доцент, доцент кафедри
спортивних та рекреаційних ігор
Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського

В. М. Пасічник

Проректор з науки та зовнішніх зв'язків
кандидат біологічних наук, професор

А. С. Вовканич